

ТВОРЧА СПАДЩИНА МИРОНА КОРДУБИ В ДЗЕРКАЛІ ІСТОРОІОГРАФІЧНОЇ ТРАДИЦІЇ

Стаття присвячена проблемі вивчення творчої спадщини М. Кордуби в історіографії ХХ – початку ХХІ ст. З'ясовано здобутки кожного з трьох виокремлених періодів кордубіани. У висновках окреслено перспективні напрямки кордубознавчого пошуку.

Ключові слова: *Мирон Кордуба, кордубіана, творча спадщина, інтелектуальна біографія, українська історіографія.*

Постановка проблеми

В українській історіографії доби незалежності чи не найбільш популярними є персоналістичні студії. Такий тематичний пріоритет викликаний потребою повернути із вимушеного забуття декілька поколінь вітчизняних інтелектуалів, чия творча спадщина піддавалася тавруванню та замовчуванню у попередній період. Таким чином постали міждисциплінарні галузі, сфокусовані на вивчення життя та діяльності творців української модерної історіографії ХІХ–ХХ ст. В. Антоновича, М. Грушевського, В. Липинського та ін. Реалізація цього завдання покликала до життя потребу реконструкції творчого шляху так званих істориків «другого плану» – інтелектуального оточення лідерів вітчизняного історіописання, котрі історіографічною практикою перевіряли життєвість концептуальних пропозицій своїх більш іменитих сучасників. Серед таких істориків «другого плану» сучасні дослідники найчастіше звертають увагу на представників львівської історичної школи М. Грушевського, праці яких сформували вітчизняну історіографічну традицію у ХХ ст. [1, 5–6]. Одним із лідерів галицького українознавчого осередку по праву вважають Мирона Кордубу. За останнє століття йому було присвячено чимало різнопланових текстів, де зверталася увага на ті чи інші сюжети його інтелектуальної біографії. Натомість, цілісний огляд кордубіани на сьогодні відсутній, що унеможливує визначення актуальних проблем вивчення його спадщини. Тож важливим завданням сучасної української науки є спроба синтетичного погляду на кордубознавчі студії ХХ – початку ХХІ ст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

До проблеми аналізу окремих сюжетів кордубознавчої рецепції зверталися більшість згаданих нижче сучасних дослідників його життя та творчості при опрацюванні обраної ними проблематики. Натомість, спеціальне завдання цілісного осмислення кордубознавчого дискурсу до сьогодні не реалізоване. Цим і зумовлена актуальність нашого дослідження.

Метою статті є узагальнення провідних тенденцій у вивченні творчої спадщини М. Кордуби в історіографії ХХ – початку ХХІ ст.

Виклад основного матеріалу

Перші спроби характеристики Кордуби-науковця були зроблені активними учасниками українського історіографічного процесу першої третини ХХ ст. Так, уже в рецензіях на наукові, дидактичні та популярні праці вченого містяться спостереження стосовно особливостей його історіографічного дискурсу. Наприклад, рецензуючи книгу «Картини із Всесвітньої історії для народних і виділових шкіл», С. Томашівський акцентував на двох обставинах – «одна – що се перший на всій Україні оригінальний підручник всесвітньої історії; друга – що автором її є не звичайний учитель історії, а учений з досить знаним іменем в історичній науці» [2, 47]. С. Томашівський особливо відзначає фахову майстерність М. Кордуби, котрий був змушений вирішувати одне «з найтрудніших питань педагогічної філософії» – відібрати для невеликої за обсягом книги найбільш вагомні факти та події світової історії та ще й додати низку ілюстрацій.

Не шкодуючи суперлативів, «рішучою заслугою автора» С. Томашівський називає відкидання традиційних у шкільних підручниках міфологічних оповідань і зосередження лише на науково перевірених фактах. «Сим способом, – вказує рецензент, – здобув автор більше простору для історичного оповідання» [2, 48].

Менш вдалою, на думку С. Томашівського, є мова викладу, складна для дітей шкільного віку. Оглядач також звертає увагу на засилля у підручнику мовних архаїзмів. Попри такі критичні зауваження, у підсумку С. Томашівський відзначив: «Ся книжка – загалом беручи – зовсім вдатна, в деяких частинах навіть дуже добра, варта того, щоб до неї заглядали не тільки дітвора з «народних і виділових шкіл», як стоїть у заголовку, але й старші ученики й учениці; для сих надається як вигідне *repetitium* найважливіших історичних подій при більших партіях науки» [2, 49].

Подібні піднесені оцінки спостерігаємо у рецензії С. Томашівського на іншу працю М. Кордуби – «Ілюстровану історію Буковини». На переконання критика, «попри увесь популярний характер нарису, держав ся автор наукових форм, прийнятих у новочасних історичних підручниках – дати погляд на різні сторони політично-соціального і національно-культурного життя, хоч і як се в короткім оповіданні мусить вийти мініатурним» [3, 213]. Особливо похвальною для М. Кордуби, на думку рецензента, є соборницька домінанта підручника – намагання автора завжди поєднувати історію буковинського краю з долею всього українського народу, що було покликано виховувати цінності національного єднання. Аналізуючи методичну складову підручника, С. Томашівський вказує, що «книжечка в кожній своїй частині відповідає загальним результатам найновіших дослідів, писана *sine ira et studio*, [...] виклад ясний» [3, 213]. Відзначив рецензент також ілюстративне оформлення підручника, котре виконує, на його переконання, важливу виховну функцію, адже через візуальний образ знайомить молодь зі знаковими подіями минулого краю. У підсумку критик наголосив, що «авторови належить ся щира подяка за книгу».

Доволі прихильно історична наука першої третини ХХ ст. сприйняла видані М. Кордубою навчальні атласи з географії. Ф. Ставничий вказав на вагомість внеску буковинського вченого до «картографічного добутку» української школи, його фахову вправність і відповідність виконаних мап завданням середньої школи [4, 7]. Більш критичним був ще один колега по львівській школі С. Рудницький, який зауважив фактичні помилки та невідповідності у запропонованому М. Кордубою атласі. Але й він у підсумку вказав на піонерський характер нового картографічного видання, привітавши його як «визначну появу» [5, 62–66].

Не менш позитивно сучасники М. Кордуби оцінювали його внесок у популяризацію наукового знання. Прикладом може бути видана у Кракові в перші роки Другої світової війни книга «Історія Холмщини й Підляшшя». Рецензенти праці – знані українські дослідники Д. Дорошенко та І. Ірук – вказали на визначний популяризаторський талант вченого, його широку ерудицію, зауважили потужний гуманістичний і патріотичний пафос книги [6, 4; 7, 4].

Цікаві спостереження стосовно наукової та просвітницької діяльності М. Кордуби знаходимо в перших працях, присвячених аналізу історіографічних процесів на західноукраїнських землях в першій третині ХХ ст., що почали з'являтися у міжвоєнний час. Їх авторами були переважно учасники тих подій, нерідко близькі знайомі вченого, тож ці праці нерідко мають виразно мемуарний характер і позначені значним нашаруванням суб'єктивності. Так, про особливості становлення Кордуби-вченого та впливи на цей процес творця львівського українознавчого осередку М. Грушевського писав у «Огляді української історіографії» Д. Дорошенко [8, 197, 199]. Про М. Кордубу як представника львівської школи згадував і Д. Багалій [9, 551].

До творчості М. Кордуби буковинського періоду його життя в «Ілюстрованій історії товариства «Українська Школа» в Чернівцях» звертався М. Гарас. На численних прикладах автор демонстрував різнобічність творчої натури М. Кордуби, плідність його наукової та просвітницької праці [10, 58, 61, 71, 119]. Особливо докладно М. Гарас оповів про діяльність

буковинського колеги в товаристві «Українська школа», в якій той займав різноманітні відповідальні посади, спричиняючись до розбудови цієї єдиної в краї української педагогічної організації.

Наукова та просвітницька діяльність М. Кордуби перебувала у фокусі уваги праці О. Поповича «Відродження Буковини». Цей знаний діяч західноукраїнського шкільництва надзвичайно високо оцінив внесок свого молодшого колеги до популяризації наукового знання серед найширших верств українського селянства. Він, зокрема, змалював діяльну участь знаного історика в редагуванні науково-популярної українознавчої бібліотеки, що її видавала редакція газети «Буковина» [11, 28–29].

Сторінки інтелектуальної біографії М. Кордуби міжвоєнного часу змалював у своїй книзі «Змагання за українські університети в Галичині» В. Мудрий. Він зосередився на участі вченого в організації та розбудові Українського таємного університету. З праці В. Мудрого ми фактично уперше дізнаємося про особливості дидактичної та адміністративної діяльності історика в УТУ, його відповідальність у виконанні обов'язків [12, 89, 107–108, 140, 151]. Окремо автор охарактеризував участь М. Кордуби в дискусіях довкола проблеми створення українського університету у Львові у міжвоєнний час, відзначивши надзвичайно зважену, послідовну та аргументовану позицію українського інтелектуала [12, 172].

Після смерті вченого в 1947 р. розпочався новий етап в осмисленні творчої спадщини М. Кордуби. В радянській державі ім'я знаного представника львівського українознавчого осередку було затавроване як «ворога народу» та «історика-націоналіста», послідовника «реакційно-буржуазної школи Грушевського». З огляду на це, спадщину видатного діяча було проскрибовано та на багато років вилучено з наукового вжитку.

Наукове осмислення творчого доробку українських інтелектуалів доби національного відродження зосередилося у повоєнний час в діаспорних наукових центрах. Об'єктивною проблемою для діаспорних дослідників стала відсутність необхідної джерельної бази для осмислення феномену Кордуби-науковця, адже більшість його текстів було опубліковано у важкодоступних галицьких виданнях, а архів вченого опинився у спецхранах. Попри такі неприхильні обставини все ж зустрічаємо нечасті спроби збагатити джерельне підґрунтя кордубіани та відрефлектувати різноплановий доробок видатного українця.

Розбудова джерельних підстав кордубіани відбувалася головно в двох напрямках – публікації епістолярної спадщини вченого та перевидання його творів. Серед нечисленного епістолярію М. Кордуби, виданого зусиллями учених діаспори, нашу увагу привертає його кореспонденція з визначним західноукраїнським ученим І. Раковським, де обговорюються проблеми розвитку української культури в роки Другої світової війни [13, 212–215].

Серед нечисленних передруків творів М. Кордуби нашу увагу привертає його стаття, присвячена ювілею вчителя – «Михайло Грушевський як учений». В ній містяться цікаві рефлексії стосовно педагогічної майстерності автора «Історії України-Руси», привідкрито незнані перед тим обставини формування та функціонування львівської школи. Підсумовуючи роздуми М. Кордуби, можемо із впевненістю вказати на значний вплив М. Грушевського на становлення його учня як історика [14].

Дослідження творчої діяльності М. Кордуби в 50–80-ті роки відбувалося в загальному контексті звернення до проблем культурного життя на західноукраїнських землях у першій половині ХХ ст. Буковинський період життя визначного історика став предметом уваги у фундаментальній праці «Буковина. Її минуле і сучасне» авторства Д. Квітковського, Т. Бриндзана та А. Жуковського. Вони стверджували, що М. Кордуба, подібно до інших галичан, які вирушили до Буковини плекати українську культуру, надзвичайно активно включився в освітнє життя краю, віддаючи свій час і багатогранний талант для шляхетної справи просвіти буковинців [15, 293].

Науково-просвітницька діяльність М. Кордуби у міжвоєнний час знайшла відображення у ювілейному виданні «Пропамятна книга гімназії Сестер Василянок у Львові». В ній міститься унікальна інформація про викладання вченого в найбільш

шанованій у Галичині українській жіночій гімназії. Ми дізнаємося про особливості педагогічного дискурсу М. Кордуби, а також про ставлення до педагога з боку вихованців і колег [16, 40–56].

Особливості культурницької праці М. Кордуби у роки Другої світової війни висвітлив В. Кубійович у книзі «Українці в Генеральній губернії (1939–1941)». В ній уперше було наведено текст «Заклику українських учених до української високошкільної молоді», складений І. Зілинським, Б. Лепким, І. Раковським, С. Шухевичем, І. Фещенком-Чопівським та М. Кордубою. З нього ми дізнаємося про ті завдання, що їх ставив визначний учений разом зі своїми однодумцями перед українською молоддю в перші роки війни [17, 540–542]. Також В. Кубійович висвітлив культурно-просвітницьку працю М. Кордуби, наголосивши, що його науково-популярні видання стали окрасою тогочасної масової літератури, виконуючи важливу національно-мобілізаційну функцію.

Наприкінці 80-х – на початку 90-х років ХХ ст. українська історіографія вступила в нову стадію свого розвитку. На шпальтах українських радянських видань розпочалася непроста боротьба з партійними істориками за реабілітацію імені М. Кордуби. Своєю емоційністю вона привернула увагу до постаті видатного вченого широких кіл громадськості. Реакцією на масове зацікавлення спадщиною М. Кордуби стала поява численних науково-популярних публікацій. Вони здебільшого мали популяризаторський і просвітницький, виконуючи важливу функцію ознайомлення читачів з життєписом М. Кордуби.

Видання архівної кордубіани, у першу чергу наукових творів [18] та епістолярію [19], а також публікація творчої спадщини його сучасників значно поглибили розуміння інтелектуальної атмосфери того часу, сприяли появі нових, опертих значною мірою на незнаному перед тим джерельному матеріалі, студій над творчою спадщиною М. Кордуби.

Аналізуючи сучасну кордубіану, спостерігаємо появу нових дослідницьких сюжетів. Так, на проблемі витоків наукових поглядів М. Кордуби зосередилися В. Тельвак, В. Педич, Я. Серкіз та Б. Головин. Дослідивши листування вченого зі своїм учителем М. Грушевським, вони відтворили особливості становлення львівської історичної школи і підкреслили вплив наукового верстату автора «Історії України-Руси» на формування дослідницького стилю й історіографічних уподобань М. Кордуби [1, 54–84; 20, 73–74; 21]. Бібліографічну складову історіографічних зацікавлень видатного вченого всебічно дослідив О. Піх [22, 5–44]. Персоналістичні сюжети в інтелектуальному доробку М. Кордуби зібрав та узагальнив Т. Батюк [23, 106–110].

У фокусі уваги дослідників творчої спадщини М. Кордуби цілком справедливо перебуває буковинське двадцятиліття його життя та діяльності. За загальним визнанням сучасних дослідників, це був час становлення та розквіту історіографічного таланту вченого, що уможливили ліберальні умови конституції Австро-Угорської держави. Так, декілька сучасних праць відведено з'ясуванню особливостей діяльності М. Кордуби на полі української журналістики [24, 147–151; 25, 26–47]. Внесок історика у розбудову українського шкільництва краю висвітлив Р. Федоришак [26–28]. Проблема створення М. Кордубою шкільних підручників крізь призму видавничої діяльності товариства «Українська школа» в Чернівцях проаналізувала Л. Шологон [29]. Цікаве питання внеску М. Кордуби в освіту дорослих дослідив люблінський педагог Є. Поточни [30]. Реконструкції цікавої проблеми просвітницької праці буковинського вченого у середовищі московських українців присвятила дослідження А. Середяк [31].

Значно менше на сьогодні відомо про життя та діяльність М. Кордуби в роки Першої світової війни. В статтях І. Патера та Б. Головина містяться лише коротенькі згадки про участь буковинського педагога в просвітній акції Союзу визволення України у середовищі полонених українців-наддніпрянців [32, 559–571; 33, 135–138]. При цьому у статті Б. Головина помилково вказано місце праці М. Кордуби – замість Зальцведеля йдеться про Зальцбург.

Надзвичайно інтенсивно на сьогодні розробляється багатоаспектне питання внеску М. Кордуби в українське культурне життя у міжвоєнний час. Чи не найбільше публікацій при цьому стосується участі видатного діяча у створенні та розбудові Українського таємного

університету у Львові. Слушно наголошується, що М. Кордуба, як голова Історично-філософської секції НТШ та один із суспільно-політичних лідерів, зайняв активну діяльну позицію в створенні УТУ, а згодом сумлінно виконував як викладацькі, так і численні адміністративні функції [34, 156–162]. При цьому слушно відзначається громадська мужність педагога, адже він був свідомий тих небезпечних ризиків, що загрожували йому з боку польської адміністрації Східної Галичини [35, 56–62; 36, 12–13; 37, 24–33; 38, 64–71].

Декілька ґрунтовних публікацій висвітлюють питання внеску М. Кордуби у науково-методичне забезпечення навчального процесу в УТУ. Так, У. Великопольська дослідила перший україномовний підручник з теорії історії авторства вченого. Вона переконливо показала, що «Методологія історії» була цілковито новаторською для вітчизняної вищої школи навчальною працею, що узагальнювала широкий спектр проблем теорії історичного знання з урахуванням інтелектуальних дискусій в науці ХХ ст. [39]. Завдяки високим фаховим стандартам книги, слушно відзначила дослідниця, підручник М. Кордуби не втратив своєї вартості й сьогодні.

Всі підготовлені М. Кордубою навчальні видання для забезпечення освітнього процесу в УТУ проаналізувала Т. Кульчицька. Вона відзначила, що видатний педагог розумів важливість того, щоб студенти опановували секрети історичного фаху саме з українських навчальних книг, а не з польських чи західноєвропейських, як це було у попередні роки. З огляду на це, він витратив чимало зусиль і часу для створення дійсно новаторських дидактичних праць, що підсумовували тривалий вітчизняний та світовий досвід викладання минулого західноєвропейської цивілізації («Доба Людовика XIV») та теоретичної історії («Методологія історії») [40].

Доволі повно в сучасній літературі висвітлено варшавський період життя та діяльності М. Кордуби, коли він викладав у столичному університеті. Відомий кордубознавець І. Федорів слушно відзначила тісну пов'язаність вченого не лише з кафедрою історії України Варшавського університету, а й з Українським науковим інститутом у Варшаві, де вчений реалізовував численні просвітницькі проекти [41, 125–130].

Значно докладніше наукова та просвітницька робота видатного історика у варшавський період висвітлена у статті Р. Федорищак [42]. Опрацювавши численні архівні матеріали, зокрема особову справу М. Кордуби як професора Варшавського університету, дослідник показав складні моменти його педагогічної кар'єри, пов'язані з нечисленністю українського студентства у стінах столичного університету та опором деякої частини польської молоді поступу українознавства в його стінах. Втім, наполегливість та фаховість українського вченого значною мірою дозволили перебороти неприхильні об'єктивні обставини і вперше розбудувати системні українознавчі студії поза українськими етнічними землями.

До науково-просвітницької праці М. Кордуби варшавської доби звертався й О. Піх. Він з'ясував, що ця праця розвивалася в рамках діяльності кількох інституцій: Українського наукового інституту, Східного інституту та Інституту дослідження національних справ [43]. Поряд із цим, слушно твердить дослідник, важливою була співпраця М. Кордуби з журналом «*Biuletyn polsko-ukraiński*», на шпальтах якого вчений обстоював право українців на власний вищий навчальний заклад, вважаючи його появу найкращим свідченням подолання хронічного українсько-польського конфлікту. У підсумку О. Піх відзначає: «Варшавський період став одним із найважливіших етапів у житті М. Кордуби [...] Посада професора Варшавського університету й активна участь у міжнародних конгресах дала йому змогу гідно репрезентувати українську історіографію перед польським та закордонним науковим світом» [43, 191].

Про факти науково-просвітницької праці М. Кордуби у варшавське десятиліття в своїй узагальнюючій монографії «Наука у вигнанні: Наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі (1919–1939)» згадує також А. Портнов. Дослідник доводить, що в польській столиці визначний учений одразу зайняв провідні позиції серед української інтелігентської громади і своєю різноплановою діяльністю значно спричинився до розбудови українознавчих студій [44, 162, 172–173].

Впливи науково-викладацької діяльності М. Кордуби у Варшавському університеті на світоглядне становлення визначного польського інтелектуала Єжи Гедройца у своїх статтях

відзначають польська дослідниця Б. Бердиховська [45, 5] та український публіцист Б. Осадчук [46, 46–57]. На їхнє переконання, творча особистість визначного вченого вплинула на формування стійких українознавчих зацікавлень у середовищі його слухачів, втім і польських. У подальшому це мало далекосяжні наслідки – саме Є. Гедройц, з симпатією згадуючи виклади М. Кордуби, виступив ініціатором польсько-українського порозуміння у повоєнний час.

У контексті вивчення варшавського осередку істориків у міжвоєнний час, про працю М. Кордуби у столичному університеті пишуть польські дослідники В. Серчик та А. Гейштор [47, 292–307; 48, 199–204]. Вони єдині у переконанні, що український учений швидко здобув повагу у середовищі своїх польських колег і у вирішальний спосіб спричинився до розбудови українознавчих університетських студій. При цьому відзначимо, що у статті В. Серчика міститься помилкове твердження, що М. Кордуба у міжвоєнний час викладав у Чернівецькому університеті [47, 299].

Значно менше публікацій торкаються проблеми науково-просвітницької праці М. Кордуби в роки Другої світової війни. Цьому є вагома об'єктивна причина – внаслідок військових дій до нашого часу не заховалася документація освітніх установ (Холмська, Перша та Друга львівська гімназії), в яких у ті буремні роки викладав учений. Тому сучасна література про той період життя педагога представлена переважно мемуарними публікаціями. Так, обставини потрапляння М. Кордуби до Холма та особливості його праці у місцевій гімназії знайшли висвітлення у книзі «Українська гімназія в Холмі (1940–1944). Книга пам'яті», що містить спогади багатьох учнів про свою Alma Mater [49].

Обставини викладання М. Кордуби у Першій Львівській державній гімназії знайшли висвітлення у мемуарних нарисах учнів відомого українського історика. Тут згадаємо імена Я. Дашкевича, Р. Яремкевича та С. Яреми. Вони відзначають, що слава видатного педагога та вченого була загальнознаною учням гімназії, котрі з великою повагою ставилися до свого вчителя [50–52]. Про ті роки до нас дійшли також спогади Б. Білинського – онука видатного педагога. Зі зрозумілим пієтетом до постаті діда, автор оповідає про його гуманістичні пріоритети – прищепити молодим людям працелюбність, тактовність і патріотизм [53].

Про культурно-просвітницьку працю М. Кордуби в роки Другої світової війни йдеться в книзі Н. Антонюк «Українське життя в «Генеральній Губернії» (1939–1944 рр.). За матеріалами періодичної преси». У дослідженні насамперед висвітлено співпрацю видатного вченого з «Українським видавництвом» у Кракові, наслідком якого стала поява «Історії Холмщини та Підляшшя» [54, 75, 130]. Згадано в книзі також історичні студії М. Кордуби, опубліковані на сторінках української періодики на окупованих землях [54, 80]. Спробу цілісного осмислення інтелектуальної біографії М. Кордуби років війни здійснив Т. Батюк [55].

Найменше дослідженими на сьогодні є останні роки життя М. Кордуби, коли на західноукраїнських землях запрацювала радянська репресивна машина. Про розгортання репресій проти вченого у Львівському університеті докладно оповів Я. Дашкевич [56]. Скрупульозно описуючи тогочасне університетське життя, дослідник відтворив ідеологічне тло, на якому відбувалися гоніння на учнів М. Грушевського, втім, і на М. Кордубу. При цьому Я. Дашкевич відзначив неабияку громадську мужність видатного вченого, котрий попри фізичну загрозу власному існуванню не зрадив світоглядним переконанням і не відрікся від свого вчителя.

Особливості формування культурного простору Львова у перші повоєнні роки дослідив Р. Генега [57]. Він відтворив важку атмосферу зростаючої ідеологізації всіх сфер тогочасного життя. Учений слушно вказує, що в цій ситуації найважче було ще живим учням М. Грушевського, а серед них найстаршому – М. Кордубі. Але історик мужньо сприйняв чергове випробування долі.

Заснування та перший період діяльності кафедри історії слов'ян Львівського університету, яку в 1945–1947 рр. очолював М. Кордуба, висвітлив В. Чорній. Він дослідив навчально-методичну роботу кафедри під керівництвом видатного історика і з'ясував, що

зважаючи на гостру потребу в навчальних посібниках, М. Кордуба написав текст лекцій по спецкурсу «Західні слов'яни в добу Перемислидів і П'ястів», рукопис якого дійшов до нашого часу. Ця праця, як твердить автор, є не тільки навчальним посібником, а й синтетичним науковим дослідженням, що містить ряд оригінальних положень і висновків [58]. Цілісно науково-педагогічний доробок М. Кордуби в добу війни та перші повоєнні роки в загальному контексті його інтелектуальної біографії узагальнив Р. Федорищак [59].

Доволі скромно в сучасній літературі висвітлено стосунки М. Кордуби з його видатними сучасниками. Тут можемо говорити лише про докладне опрацювання проблеми взаємин М. Кордуби з його вчителем М. Грушевським [60]. Дослідники цього питання слушно наголошують на значному впливі не лише наукових гіпотез, але й історіографічних практик автора «Історії України-Руси» на своїх учнів, втім і на М. Кордубу.

Важливу проблему рецепції творчої спадщини М. Кордуби в оцінках його сучасників розглянув Я. Серкіз. Вчений виявив численні рецензії на праці визначного історика та відтворив особливості їх сприйняття в науковій думці першої половини ХХ ст. У підсумку свого ретельного аналізу дослідник відзначив, що «відгуки та висловлювання про Мирона Кордубу свідчать про те, що він був різнобічним ученим європейського рівня, умілим організатором науки, творчим і талановитим педагогом» [61, 183].

Поряд із розробкою поодиноких аспектів творчої спадщини М. Кордуби, у наш час з'явилися перші спроби її цілісного опрацювання. Вони належать провідним дослідникам спадщини вченого, що пропонують узагальнений погляд на цілісність його різнопланового доробку. Загальною рисою цих студій є важливе намагання вписати творчі ідеї видатного вченого в загальний контекст вітчизняного інтелектуального життя кінця ХІХ – першої третини ХХ ст. В історичних нарисах, котрі належать перу Я. Серкіза [62] та Б. Головина [63], М. Кордуба змальований як учений-новатор і невтомний діяч на полі просвітництва. Про історіографічну працю М. Кордуби в загальному контексті його інтелектуальної біографії йдеться в узагальнюючих студіях О. Прицака [64], І. Федорів [65], О. Купчинського [66], В. Педича [67–68] та О. Піха [69]. Згадані дослідники одностайні у переконанні, що визначний історик пропагував нові стандарти в гуманітаристиці, тим самим сприяючи модернізації українського інтелектуального простору першої половини ХХ ст.

Висновки

Підсумовуючи, відзначимо насиченість кордубознавчого дискурсу в історіографії ХХ – початку ХХІ ст. зі зрозумілою кількісною домінацією праць останніх десятиліть. На сьогодні маємо ґрунтовні аналітичні студії, присвячені аналізу найбільш вузлових моментів різнопланової спадщини М. Кордуби. Разом із тим, низка біографічних (у першу чергу, малознана праця вченого в роки Першої та Другої світових воєн) та дослідницьких сюжетів (наприклад, історіографічна, джерелознавча й археографічна складові наукової спадщини) ще чекають на своє докладне опрацювання. Все це повинно наблизити нас до вирішення назрілої проблеми створення інтелектуальної біографії Мирона Кордуби.

Література

1. Тельвак В. Львівська історична школа Михайла Грушевського / В. Тельвак, В. Педич. – Львів : Світ, 2016. – 440 с.
2. Томашівський С. [Рец.] : Др. Мирон Кордуба – Картини із Всесвітньої історії для народних і виділових шкіл. (Видане тов. «Українська школа в Чернівцях»). Ч. 1909, ст. 128 / С. Томашівський // Наша школа. – 1910. – Кн. 1. – С. 47–49.
3. Томашівський С. [Рец.] : Др. Мирон Кордуба – Ілюстрована історія Буковини, Чернівці 1906, ст. V+87 / Степан Томашівський // Записки НТШ. – 1907. – Т. LXXVI. – С. 213.
4. Ставничий Т. [Рец.] : Проф. д-р Мирон Кордуба. Географічний атлас. (24 карт головних і 11 побічних). Коломия. Накладом галицької накладні Якова Оренштайна / Теодор Ставничий // Діло. – 1912. – Ч. 217. – С. 7.
5. Рудницький Ст. [Рец.] : Проф. др. Мирон Кордуба. – Географічний атлас. Містить 24 карт головних і 11 побічних. Коломия. Галицька накладня Якова Оренштайна. Без дати / С. Рудницький // Наша школа. – 1912. – Кн. 1. – С. 62–66.
6. Ірук І. : Проф. Д-р Мирон Кордуба : Історія Холмщини й Підляшшя. Українське видавництво, Краків 1941, стор. 128 / І. Ірук // Краківські вісті. – Краків, 1941. – Ч. 39 (195). – С. 6.

7. Д. Д-ко [Дорошенко Д.] : Проф. Д-р Мирон Кордуба. Історія Холмщини й Підляшшя. Українське Видавництво. Краків 1941. Ст. 128. / Д. Дорошенко // Українська дійсність. – Берлін, 1941. – Число 8. – С. 4.
8. Дорошенко Д. Огляд української історіографії / Д. Дорошенко. – Київ : Вид-во «Українознавство», 1996. – 257 с.
9. Багалій Д. Нариси української історіографії за доби феодалізму й доби капіталістичної / Д. Багалій // Вибрані праці: У 6 т. – Т. 2 : Джерелознавство та історіографія історії України. – Харків : «Золоті сторінки», 2001. – С. 335–573.
10. Гарас М. Ілюстрована історія товариства «Українська школа» в Чернауць 1887–1937 / М. Гарас. – Чернауць : Тірографія «Ceas», 1937. – 147 с.
11. Попович О. Відродження Буковини (спомини) / О. Попович. – Львів : Видавничка кооператива «Червона калина», 1933. – 120 с.
12. Мудрий В. Змагання за українські університети в Галичині / В. Мудрий. – Львів-Нью-Йорк : Наукове Товариство ім. Шевченка, 1999. – 194 с.
13. З архіву проф. Івана Раковського: Листування. М. Кордуба, В. Сімович, еп. І. Бучко, І. Раковський // Український історик. – 1985. – № 1–4. – С. 212–215.
14. Кордуба М. Михайло Грушевський як учений / М. Кордуба // Український історик. – 1984. – Ч. 1–4. – С. 33–47.
15. Буковина. Її минуле і сучасне / під ред. д-ра Д. Квітковського, проф. Т. Бриндзана, А. Жуковського. – Париж; Філадельфія; Дітройт : Вид-во «Зелена Буковина», 1956. – 955 с.
16. Лев В. Програми й методи навчання в гімназії / В. Лев // Пропам'ятна книга гімназії Сестер Василянок у Львові. – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1980. – С. 40–56.
17. Кубійович В. Українці в Генеральній губернії (1939–1941). Історія Українського Центрального Комітету / В. Кубійович. – Чикаго : Видавництво Миколи Денисюка, 1975. – 664 с.
18. Кордуба М. Вибрані статті / М. Кордуба / Упорядкування, переклад : Наталія Ткачова, Ольга Ткачова. – Тернопіль, 2011. – 322 с.
19. Листи Мирона Кордуби до Михайла Грушевського і Федора Вовка / Упорядники В. Наулко, В. Старков // Старожитності Південної України. – Запоріжжя : РА «Тандем У», 2005. – Вип. 14. – 100 с.
20. Серкіз Я. Науково-педагогічні засади Михайла Грушевського (за листами до Мирона Кордуби) / Я. Серкіз // Михайло Грушевський і Західна Україна. Доповіді й повідомлення наукової конференції. – Львів, 1995. – С. 73–74.
21. Головин Б. «З поступом знаменитим» / Б. Головин // Студентський вісник. – 1996. – 16 вересня.
22. Піх О. Мирон Кордуба – історик і бібліограф / О. Піх, О. Руда // Бібліографія історії українсько-польських відносин: суспільно-політичні та економічні процеси (За матеріалами картотеки Мирона Кордуби) / Упоряд. О. Піх, О. Руда. – Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2009. – С. 5–44.
23. Батюк Т. Біографістика в історіографічній спадщині Мирона Кордуби / Т. Батюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – Вип. 2, ч. 3. – С. 106–110.
24. Батюк Т. Співпраця Мирона Кордуби з газетою «Буковина» / Т. Батюк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Національний університет «Острозька академія», 2013. – Вип. 20. – С. 147–151.
25. Батюк Т. Публіцистичне кредо Мирона Кордуби (віденсько-буковинський період) / Т. Батюк // Scriptorium nostrum. Електронний історичний журнал. – 2016. – Вип. 2 (5). – С. 26–47. – Режим доступу: <http://sn.kspu.edu/index.php/sn/article/view/135/111>.
26. Федорищак Р. Л. Мирон Кордуба та українське підручникотворення на початку ХХ століття / Р. Л. Федорищак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2012. – № 3. – С. 35–41.
27. Федорищак Р. Л. Співпраця Мирона Кордуби з педагогічними часописами (чернівецький період) / Р. Л. Федорищак // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Теорія та методика навчання та виховання»: зб. наук. пр. – Харків : ХНПУ, 2012. – С. 189–202.
28. Федорищак Р. Л. Культурно-просвітницька діяльність Мирона Кордуби наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття / Р. Л. Федорищак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2012. – № 4. – С. 57–63.
29. Шологон Л. Видавнича діяльність товариства «Українська школа» в Чернівцях (1887–1914 рр.) / Л. Шологон // Науковий вісник Чернівецького університету. Історія. Збірник наукових праць. – Чернівці : «Рута», 2000. – Вип. 96–97. – С. 160–167.
30. Поточни Є. Українські народні університети у Галичині, становлення і розвиток / Є. Поточни // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наукових праць. – Вип. 406 : Педагогіка та психологія. – Чернівці : «Рута», 2008. – С. 95–99.
31. Середяк А. Мирон Кордуба і українська громада в Москві (штрих до історії візиту 1907 р.) / А. Середяк // Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / [відп. ред. Микола Литвин]; Національна Академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2012. – Вип. 5: Ювілейний збірник на пошану Олександра Колянчука. – С. 153–157.

32. Патер І. Просвітня діяльність Союзу визволення України серед військовополонених українців у таборах Австро-Угорщини та Німеччини (1914–1918) / І. Патер // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2009. – Вип. 19. – С. 559–571.
33. Головин Б. Мирон Кордуба – педагог-новатор / Богдан Головин // Головин Б. Нації незгасний смолоскип. Статті. Інтерв'ю. Спогади. – Тернопіль : Просвіта, 2003. – С. 135–138.
34. Федоришак Р. Л. Науково-педагогічна діяльність Мирона Кордуби в Українському таємному університеті / Р.Л. Федоришак // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Теорія та методика навчання та виховання»: зб. наук. пр. – Харків : ХНПУ, 2013. – С. 156–162.
35. Хобзей П. Таємний університет у Львові / П. Хобзей // Наука і культура. Україна. – К., 1991. – Вип. 27. – С. 56–62.
36. Головач О. Вчені НТШ і Український університет у Львові / О. Головач // Вісник НТШ. – 1992. – № 1. – С. 12–13.
37. Найда О. Окремі аспекти діяльності історично-філософської секції Наукового товариства ім. Шевченка. 1913–1940 роки / О. Найда // З історії Наукового Товариства імені Шевченка. Збірник доповідей і повідомлень наукових сесій і конференцій НТШ у Львові. – Львів : Вид-во НТШ, 1998. – Т. 10. – С. 24–33.
38. Лазечко П. З історії створення та діяльності Українського таємного університету у Львові (1921–1925 рр.) / П. Лазечко // Український історичний журнал. – № 6. – К., 1994. – С. 64–71.
39. Великопольська У. Малознана праця Мирона Кордуби «Методологія історії»: спроба аналізу / У. Великопольська // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2005. – Вип. 39–40. – С. 628–640.
40. Кульчицька Т. Лекції Мирона Кордуби в Українському таємному університеті у Львові (1921–1925) в контексті тогочасних циклографічних видань вищої школи / Т. Кульчицька // Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника. – Львів, 2008. – Вип. 1 (16). – С. 167–177.
41. Федорів І. Діяльність Мирона Кордуби у варшавський період життя в контексті українсько-польських взаємин (1929–1940 рр.) / І. Федорів // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. – Тернопіль, 2002. – Вип. 5. – С. 125–130.
42. Федоришак Р. Педагогічна діяльність Мирона Кордуби у Варшавському університеті / Р. Федоришак // Spheres of culture. Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies. – Lublin, 2012. – Vol. 1. – S. 230–238.
43. Піх О. Науково-освітня діяльність Мирона Кордуби у Варшаві (1928–1940) / О. Піх // Україна-Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / [відп. ред. М. Литвин]; Національна Академія наук України, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2012. – Вип. 5 : Ювілейний збірник на пошану Олександра Колячука. – С. 184–191.
44. Портнов А. В. Наука у вигнанні: Наукова і освітня діяльність української еміграції в міжвоєнній Польщі (1919–1939) / А. В. Портнов. – Харків : ХІФТ, 2008. – 256 с.
45. Berdychowska B. Giedroyc i Ukraińcy / B. Berdychowska // Jerzy Giedroyc a Emigracja ukraińska. Listy 1950–1982. – Warszawa : Czytelnik, 2004. – S. 5–54.
46. Осадчук Б. Роль Єжи Гедройца в польсько-українських відносинах / Б. Осадчук // Дух і літера. – К., 2007. – № 17–18. – С. 46–57.
47. Serczyk W. Historycy ukraińscy w Polsce międzywojennej / W. Serczyk // Środowiska historyczne II Rzeczypospolitej. Materiały konferencji naukowych. Pod redakcją Jerzego Maternickiego. Część II. – Warszawa, 1987. – S. 292–307.
48. Gieysztor A. O historii w Uniwersytecie Warszawskim / A. Gieysztor // Tradycje i współczesność. Księga pamiątkowa Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego 1930–2005. – Warszawa : DIG, 2005. – S. 199–204.
49. Українська гімназія в Холмі (1940–1944). Книга пам'яті. – Львів, 1997. – 207 с.
50. Дашкевич Я. Мирон Кордуба зблизька / Я. Дашкевич // Пам'ять століть. Історичний науковий та літературний журнал. – № 6. – 2001. – С. 114–119.
51. Яремкевич Р. Спогади гімназиста 40-х років / Р. Яремкевич // Ювілейна книга української академічної гімназії у Львові. З нагоди світового з'їзду Львівської академічної гімназії у 1991 р. та Акту відновлення першої Львівської гімназії з 1992 р. – Ч. 3. – Філадельфія-Київ : б.в., 1995. – С. 512–515.
52. Ярема С. Знімок з-перед піввіку. Останній випуск Академічної головної гімназії / С. Ярема // Ювілейна книга української академічної гімназії у Львові. З нагоди світового з'їзду Львівської академічної гімназії у 1991 р. та Акту відновлення першої Львівської гімназії з 1992 р. – Філадельфія-Київ : б.в., 1995. – Ч. 3. – С. 685–725.
53. Білинський Б. Спогади про дідуся / Б. Білинський // Наукові зошити історичного факультету. – Львів, 2003. – Вип. 5–6. – С. 373–375.
54. Антонок Н. В. Українське життя в «Генеральній Губернії» (1939–1944 рр.). За матеріалами періодичної преси / Н. В. Антонок. – Львів, 1997. – 232 с.
55. Батюк Т. Наукова та публіцистична праця Мирона Кордуби в роки Другої світової війни / Т. Батюк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія: Історія. – 2015. – Вип. 1, ч. 2. – С. 171–175.

56. Дашкевич Я. Боротьба з Грушевським та його львівською школою за радянських часів / Я. Дашкевич // Воля і Батьківщина. – 1996. – № 3. – С. 53–91.
57. Генег Р. Викладачі та студенти Львова в перше повоєнне десятиліття / Р. Генег // Вісник Львівського університету. Серія історична. Спеціальний випуск. – Львів, 2007. – С. 593–607.
58. Чорній В. Заснування та перший період діяльності кафедри історії слов'ян Львівського університету ім. І. Франка (1945–1947) / В. Чорній // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 1998. – Вип. 33. – С. 265–272.
59. Федоришак Р. Л. Педагогічна діяльність Мирона Кордуби в роки Другої світової війни та повоєнної відбудови / Р. Л. Федоришак // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – Тернопіль, 2013. – С. 197–205.
60. Купчинський О. Листи Мирона Кордуби до Михайла Грушевського: питання творчих взаємин і співпраця учня та вчителя / О. Купчинський // Український історик. – 1996. – № 1–4. – С. 297–305.
61. Серкіз Я. Мирон Кордуба в оцінці сучасників / Я. Серкіз // Україна-Польща : історична спадщина і суспільна свідомість / [відп. ред. М. Литвин]; Національна Академія наук України, Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2012. – Вип. 5 : Ювілейний збірник на пошану Олександра Колянчука. – С. 179–183.
62. Серкіз Я. Професор Мирон Кордуба / Я. Серкіз // Просвіта. – 1996. – 3 березня. – С. 3.
63. Головин Б. Мирон Кордуба – педагог-новатор / Б. Головин // Головин Б. Нації незгасний смолоскип. Статті. Інтерв'ю. Спогади. – Тернопіль : Просвіта, 2003. – С. 135–138.
64. Пріцак О. Мирон Кордуба і його життя / О. Пріцак // Дзвін. – 1990. – № 7. – С. 144–146.
65. Федорів І. Ю. Мирон Кордуба в історії України (кінець XIX – перша половина XX ст.) / І. О. Федорів. – Тернопіль : Тернопіль Онлайн, 2001. – 127 с.
66. Олег Антонович [Купчинський О.]. Із плеяди видатних у національній науці: Мирон Кордуба / О. Купчинський // Вісник НТШ. – Львів, 2012. – Ч. 48. – С. 18–24; Львів, 2013. – Ч. 49. – С. 28–34.
67. Pedycz W. Myron Korduba (1876–1947) / W. Pedycz // Tradycje i współczesność. Księga pamiątkowa Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego 1930–2005. – Warszawa : DIG, 2005. – S. 61–63.
68. Pedycz W. Myron Korduba (1876–1947) / W. Pedycz // Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku. Pod redakcją Jerzego Maternickiego przy współpracy Leonida Zaszkiłniaka. – Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2007. – S. 453–466.
69. Піх О. Мирон Кордуба (1876–1947) / О. Піх. – Л., 2012. – 72 с.

References

1. Telvak, V. & Pedych, V. (2016). *Lviv historical school of Mykhailo Hrushevsky*. Lviv: Novyj Svit (in Ukr.)
2. Tomashivsky, S. T. (1910). *Images from World's history for public and board schools. Nasha shkola (Our school), 1, 47-49* (in Ukr.)
3. Tomashivsky, S. T. (1907). *Illustrated history of Bukovina. Zapysky NTSh (Notes of SSS), LXXVI, 213* (in Ukr.)
4. Stavnychiy, T. (1912). *Geographical atlas (24 of main maps and 11 of collateral). Dilo, 217, 7* (in Ukr.)
5. Rudnytsky, S. (1912). *Geographical atlas (24 of main maps and 11 of collateral). Nasha shkola, (Our school), 1, 62-66* (in Ukr.)
6. Iruk, I. (1941). *The history of Kholm land and Podlachia. Krakivski visti (Krakow News), 39, 6* (in Ukr.)
7. Doroshenko, D. (1941). *The history of Kholm land and Podlachia. Ukrainska dijsnist (Ukrainian realia), 8, 4* (in Ukr.)
8. Doroshenko, D. (1996). *The outline of Ukrainian historiography*. Kyiv: Ukrainoznavstvo (in Ukr.)
9. Bagaliy, D. (2001). *The outlines of Ukrainian historiography of feudal and capitalism periods. Vybrani praci: U 6 t. – T. 2: Dzhereloznavstvo ta istoriografiya istoriyi Ukrainy` (Selected works in 6 volumes. Vol. 2: Source studies and historiographia of Ukrainian history)*. Kharkiv: Zoloti storinky, 335-573 (in Ukr.)
10. Haras, M. (1937). *The illustrated history of the society «Ukrainian school» in Chernivtsi 1887–1937*. Chernivtsi: Ceas (in Ukr.)
11. Popovych, O. (1933). *The revival of Bukovina (memoirs)*. Lviv: Chervona Kalyna (in Ukr.)
12. Mudryi, V. (1999). *The fight for Ukrainian universities in Galicia*. Lviv-New York: Shevchenko Scientific Society (in Ukr.)
13. From archive of prof. Ivan Rakovsky (1985). *Correspondence. M. Korduba, V. Simovych, I. Buchko, I, Rakovsky. Ukrainsky istoryk (Ukrainian historian), 1-4, 212-215* (in Ukr.)
14. Korduba, M. (1984). *Mykhailo Hrushevsky as a scholar. Ukrainsky istoryk (Ukrainian historian), 1–4, 33–47* (in Ukr.)
15. Kvitkovsky, D, Bryndzana, T. & Zhukovsky, A. (1956). *Bukovina. Its past and present*. Paris, Philadelphia, Detroit: Zelena Bukovina (in Ukr.)
16. Lev, B. (1980). *Programs and methods of education in Grammar school*. New York-Paris-Sydney-Toronto (in Ukr.)
17. Kubijovych, V. (1975). *The history of Ukrainian Central Committee*. Chicago: the edition of Mykola Denysjuk (in Ukr.)
18. Korduba M. (2011). *Selected articles*. In N. Tkachova, O. Tkachova (Ed.) Ternopil (in Ukr.)
19. Letters of Myron Korduba to Mykhailo Hrushevsky and Fedir Vovk. (2005). In Naulko, V., Starkov, V. (Ed.). *Starozhytnosti Pivdennoi Ukrainy, 14* (in Ukr.)

20. Serkiz, Ja. (1995). *Scientific and pedagogical foundations of Mykhailo Hrushevsky (based on letters to Myron Korduba)*. *My'xajlo Grushevs'kyj i Zaxidna Ukrayina. Dopovidi j povidomlennya naukovoyi konferenciyi (Mykhailo Hrushevsky and Western Ukraine. Reports and announcements of scientific conference)*. Lviv. 73-74 (in Ukr.)
21. Golovyn, B. (1996) «On recognizable progress». *Studentskyi visnyk (Student's herald)* (in Ukr.)
22. Pikh, O. & Ruda, O. (2009). *Myron Korduba – historian and bibliographer. Bibliografiya istoriyi ukrayins'ko-pol's'ky'x vidnosy'n: suspil'no-polity'chni ta ekonomichni procesy` (Za materialamy` kartoteky` My`rona Korduby`)* (*Bibliography of the history of Ukrainian-Polish relations: social, political and economy processes (Based on the documents of Myron Korduba)*) Lviv: Institute of Ukrainian studies named after I. Kryp'jakevych of National academy of sciences of Ukraine. 5-44 (in Ukr.)
23. Batjuk, T. (2015). Biographies in historiographical heritage of Myron Korduba. In Zulak I. S. (Ed.). *Naukovi Zapysky Ternopil's'koho Natsionalnoho Universytetu imeni Volodymyra Hnatjuka (Scientific Notes of Volodymyr Hnatjuk National University of Ternopil)*, 2, 106-110 (in Ukr.)
24. Batjuk, T. (2013). The cooperation of Myron Korduba with magazine «Bukovina». *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Osrozka Akademiya (Scientific notes of Academy of Ostrog)*, 20, 147-151 (in Ukr.)
25. Batjuk, T. (2016). Publicistic credo of Myron Korduba (Vienna and Bukovina period). *Scriptorium Nostrum*, 2, 26-27. Retrieved from: <http://sn.kspu.edu/index.php/sn/article/view/135/111> (in Ukr.)
26. Fedoryshchak, R. L. (2015). Myron Korduba and Ukrainian textbooks creation at the beginning of 20 ct. *Naukovi Zapysky Ternopil's'koho Natsionalnoho Universytetu imeni Volodymyra Hnatjuka: Seria Pedagogica (Scientific Notes of Volodymyr Hnatjuk National University of Ternopil: Series Pedagogy)*, 3, 35-41 (in Ukr.)
27. Fedoryshchak, R. L. (2012). *Cooperation of Myron Korduba with pedagogical annals (Chernivtsi period)*. *Zbirnyk naukovyh prats Kharkiv's'koho natsionalnoho universytetu imeni H. S. Skovorody «Teoria ta metodyka navchannja ta vyhovannja» (The collection of scholarly works of H. S. Skovoroda National University in Kharkiv «Theory and Methodology of education and Upbringing»)*. Kharkiv: KhNPU. 189-202 (in Ukr.)
28. Fedoryshchak, R. L. (2012). Cultural and enlightening activity of Myron Korduba at the end of 19 – the beginning of 20 ct. *Naukovi Zapysky Ternopil's'koho Natsionalnoho Universytetu imeni Volodymyra Hnatjuka (Scientific Notes of Volodymyr Hnatjuk National University of Ternopil)*, 4, 57-63 (in Ukr.)
29. Sholohon, L. (2000). The publishing activity of the society «Ukrainian school» in Chernivtsi (1887–1914). *Naukovy visnyk Chernivets'koho universytetu (Scientific herald of University in Chernivtsi)*. *History. The collection of scholarly works*, 96-97, 160-167 (in Ukr.)
30. Potochny, Je. (2008). Ukrainian public universities in Galicia, incipience and development. *Naukovy visnyk Chernivets'koho universytetu (Scientific herald of University in Chernivtsi)*, 406, 95-99 (in Ukr.)
31. Seredjak, A. (2012). Myron Korduba and Ukrainian community in Moscow (details of the visit in 1907). *Ukraina – Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist (Ukraine-Poland: historical heritage and social consciousness)*. National Academy of Science of Ukraine, Institute of Ukrainian Studies of I. Kryp'jakevych. *Jubilee collection in honour of Oleksander Koljanчук*, 5, 153-157 (in Ukr.)
32. Pater, I. (2009). Enlightening activity of the Unity of Ukraine Deliverance for Ukrainian prisoners of war in camps of Austria-Hungary and Germany (1914–1918). *Ukraina: kulturna spadshchyna, natsionalna svidomist, derzhavnist (Ukraine: cultural heritage, national consciousness, statehood)*, 2, 559-571 (in Ukr.)
33. Holovyn, B. (2003). *Myron Korduba – teacher-innovator. The everlasting flame of nation. Articles. Interviews. Reminiscences*. Ternopil: Prosvita (in Ukr.)
34. Fedoryshchak, R. L. (2013). Scholarly and pedagogical activity of myron Korduba in Ukrainian Underground University. *Zbirnyk naukovyh prats Kharkiv's'koho natsionalnoho universytetu imeni H. S. Skovorody «Teoria ta metodyka navchannja ta vyhovannja» (The collection of scholarly works of H. S. Skovoroda National University in Kharkiv «Theory and Methodology of education and Upbringing»)*. Kharkiv: KhNPU (in Ukr.)
35. Khobzej, P. (1991). Underground University in Lviv. *Nauka i kultura. Ukraina (Science and culture. Ukraine)*, Kyiv, 27, 56-62 (in Ukr.)
36. Holovach, O. (1992). Scholars of SSS and Ukrainian University in Lviv. *Visnyk NTSh (SSS Herald)*, 1, 12-13 (in Ukr.)
37. Najda, O. (1998). Certain aspects of the activity of historical and philosophical section of Scientific Society of Shevchenko 1913–1940. *Z istoriyi Naukovogo Tovary's'tva imeni Shevchenka. Zbirnyk dopovidej i povidomlen' naukovy'x sesij i konferencij NTSh u L'vovi (From history of SSS. Collection of reports and announcements of sessions and conferences of SSS in Lviv)*. Lviv: publishing house of SSS, 10, 24-33 (in Ukr.)
38. Lazechko, P. (1994). From the history of creation and activity of Ukrainian Underground University in Lviv (1921–1925). *Ukrainsky istorychny journal (Ukrainian historical journal)*, Kyiv, 6, 64-71 (in Ukr.)
39. Velykopol's'ka, U. (2005). Recondite work of Myron Korduba «Methodology of History»: attempt of analysis. *Visnyk Lviv's'koho universytetu. Seria istorychna (Visnyk of Lviv University. Historical series)*, Lviv, 39-40, 628-640 (in Ukr.)
40. Kulchyt's'ka, T. (2008) Lectures of Myron Korduba in Ukrainian Underground University in Lviv (1921–1925) in context of cyclographical editions of the high school of that time. *Zapysky Lviv's'koho naukovoji biblioteki V. Stefanyka (Notes of Lviv scientific Library of V. Stefanyk. NAS Ukraine)*. *LNL of V. Stefanyk*, 1(16), 167-177 (in Ukr.)

41. Fedoriv, I. (2002). Activity of Myron Korduba in Warsaw period of life in context of Ukrainian-Polish relations (1929–1940). *Naukovi zapysky Ternopilskoho derzhavnogo pedagogichnoho universytetu im. V. Hnatjuka (Scientific notes of State Pedagogical University in Ternopil named after V. Hnatjuk. Series: History)*, 5, 125-130 (in Ukr.)
42. Fedoryshchak, R. (2012). Pedagogical activity of Myron Korduba in Warsaw University. *Spheres of culture. Journal of Philological, Historical, Social and Media Communication, Political Science and Cultural Studies, Lublin, vol.1*, 230-238 (in Ukr.)
43. Pikh, O. (2012). Scientific and educational activity of Myron Korduba in Warsaw. Ukraine-Poland: historical heritage and social consciousness. In M. Lytvyn (Ed.). *Ukraina – Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist (Ukraine-Poland: historical heritage and social consciousness)*. National Academy of Science of Ukraine, Institute of Ukrainian Studies of I. Krypjakovyshch. Jubilee collection in honour of Oleksander Koljanchuk, 184-191 (in Ukr.)
44. Portnov, A. (2008). *Science in exile: Scientific and educational activity of Ukrainian emigration in interwar Poland (1919–1939)*. Kharkiv: KHIPT. (in Ukr.)
45. Berdyhovska, B. (2004). *Giedrojc and Ukrainians. Jezhy Giedrojc and Ukrainian emigration. Letters 1950–1982*. Warsaw: Chytelnik. (in Pol.)
46. Osadchuk, B. (2007). The role of Jezhy Giedrojc in Polish-Ukrainian relations. *Dukh i Litera (Spirit and Letter)*. Kyiv, 17-18, 46-57 (in Ukr.)
47. Serchyk, W. (1987). Ukrainian historians in the interwar Poland. In Jezhy Maternitskyi (Ed.). *Communities of historians of the second Commonwealth of Poland. Documents of the scientific conferences, part 2*, 292-307 (in Pol.)
48. Giejshtor, A. (2005). *About History in Warsaw University. Tradition and contemporaneity. Memory book of Institute of History of Warsaw University 1930–2005*. Warsaw: DIG (in Pol.)
49. Ukrainian Grammar School in Kholm (1940–1944). Book of Memory. Lviv, 1997 (in Ukr.)
50. Dashkevych, Ja. (2001). Myron Korduba in closeup. *Pamjat stolit. Istorychnyj ta literaturnyj zhurnal. (Memory of centuries. Historical and literature journal)*, 6, 114-119 (in Ukr.)
51. Jaremkevych, R. (1995). Reminiscences of a schoolboy of 40-s. *Jubilejna knyha ukrainskoi akademichnoi himnasii u Lvovi. Z nahody svitovoho zjizdu Lvivskoi akademichnoi himnasii u1991 ta Aktu vidnovlenna pershoi Lvivskoi himnasii z 1992 (Jubilee book of Ukrainian academic grammar school in Lviv. On occasion of the world's congress of Lviv academic grammar school in 1991 and the Act of restoration of the first Lviv grammar school in 1992)*, Philadelphia-Kyiv, 3, 512-515 (in Ukr.)
52. Jarema, S. (1995). A photo from the perspective of half of a century. The last issue of the main Academic grammar school. *Z nahody svitovoho zjizdu Lvivskoi akademichnoi himnasii u1991 ta Aktu vidnovlenna pershoi Lvivskoi himnasii z 1992 (Jubilee book of Ukrainian academic grammar school in Lviv. On occasion of the world's congress of Lviv academic grammar school in 1991 and the Act of restoration of the first Lviv grammar school in 1992)*, Philadelphia-Kyiv, 3, 685-725 (in Ukr.)
53. Bilynsky, B. (2003). Reminiscences about grandfather. *Naukovi zoshyty istorychnoho fakultetu (Scientific notes of the faculty of History)*, Lviv, 5-6, 373-375 (in Ukr.)
54. Antonjuk, N.V. (1997). *Ukrainian life in «General Governorate» (1939–1944). By materials of periodical press*. Lviv (in Ukr.)
55. Batjuk, T. (2015). Scientific and publicistic work of Myron Korduba during the Second World War. *Naukovi Zapysky Ternopilskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Volodymyra Hnatjuka. Seria: Istoria (Scientific Notes of Volodymyr Hnatjuk National University of Ternopil. Series: History)*, 1, part 2, 171-175 (in Ukr.)
56. Dashkevych, Ja. (1996). Fight with Hrushevsky and his Lviv school during Soviet times. *Volya I Batkivshchyna (Freedom and Motherland)*, 6, 53-91 (in Ukr.)
57. Heneha, R. (2007). Professors and students of Lviv in the first afterwar decade. *Visnyk Lvivskoho Universytetu. Seria istorychna. Spetsialny vypusk. (Herald of University of Lviv. Series of history. Special Edition.)*. Lviv, 593-607 (in Ukr.)
58. Chorniy, V. (1998). Foundation and the first period of activity of the Department of Slavic History of Ivan Franko University of Lviv. *Visnyk Lvivskoho Universytetu. Seria istorychna. (Herald of University of Lviv. Series of history)*, Lviv, 33, 265-272 (in Ukr.)
59. Fedoryshchak, R. L. (2013). Pedagogical activity of Myron Korduba during Second World War and afterwar reconstruction. *Naukovi Zapysky Ternopilskoho Natsionalnoho Universytetu imeni Volodymyra Hnatjuka. Seria: Pedagogica (Scientific Notes of Volodymyr Hnatjuk National University of Ternopil. Seria: Pedagogica.)*, 197-205 (in Ukr.)
60. Kupchynsky, O. (1996). Letters of Myron Korduba to Mykhailo Hrushevsky: the issue of creative relations and cooperation of a disciple and a teacher. *Ukrainsky istoryk (Ukrainian historian)*, 1-4, 297-305 (in Ukr.)
61. Serkiz, Ja. (2012) Myron Korduba evaluated by his contemporaries. In Mykola Lytvyn (Ed.). *Ukraina – Polshcha: istorychna spadshchyna i suspilna svidomist (Ukraine-Poland: historical heritage and social consciousness)*. National Academy of Science of Ukraine, Institute of Ukrainian Studies of I. Krypjakovyshch. Jubilee collection in honour of Oleksander Koljanchuk, 5, 179-183 (in Ukr.)
62. Serkiz, Ja. (1996). *Professor Myron Korduba. Prosvita*, March 3, 3 (in Ukr.)

63. Holovyn, B. (2003). *Myron Korduba – teacher-innovator. The everlasting flame of nation. Articles. Interviews. Reminiscences*. Ternopil: Prosvita (in Ukr.)
64. Pritsak O. (1990). Myron Korduba and his life. *Dzvin*, 7, 144-146 (in Ukr.)
65. Fedoriv I. O. (2001). *Myron Korduba in history of Ukraine (the end of 19 – beginning 20 ct.)*. Ternopil: Ternopil Online (in Ukr.)
66. Oleh Antonovych [Oleh Kupchynsky]. (2013). From pleiad of remarkable ones in national science. *Visnyk NTSh (Herald of SSS)*, Lviv, 49, 28-34 (in Ukr.)
67. Pedych, V. (2005). *Myron Korduba (1876–1947). Tradycje i współczesność. Księga pamiątkowa Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego 1930–2005 (Tradition and contemporaneity. The memory book of the Institute of history of the Warsaw University)*, Warsaw: DIG, 61-63 (in Ukr.)
68. Pedych, V. (2007). Myron Korduba (1876–1947). *Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku. Pod redakcją Jerzego Maternickiego przy współpracy Leonida Zashkilniaka. (Golden book of Lviv historiography in 19 and 20 ct. In Jezhy Maternitsky (Ed.) together with Leonid Zashkilnyak)*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 453-466 (in Ukr.)
69. Pikh, O. (2012). Myron Korduba (1876–1947). Lviv (in Ukr.)

POLISHCHUK Yuri Adamovych,

A lecturer of Chyhyryn College of Economics and Law,
Uman University of Horticulture
e-mail: polischuk7@ukr.net

MYRON KORDUBA CREATIVE LEGACY IN THE MIRROR OF HISTORIOGRAPHIC TRADITION

The article provides an overview of Korduba studies of the XX–XXI century. It has been specified that personalistic studies are the most popular within the Ukrainian humanitaristics. This led to the formation of the interdisciplinary sectors focused on studying of the life and work of the founders of modern Ukrainian historiography of the XIX–XX centuries. These include M. Korduba, the representative of M. Hrushevsky Lviv historical school. He was the subject of many texts that analyzed various points of intellectual biography of the scientist. Instead, a coherent overview of Korduba studies is missing for today. It makes impossible the setting of the urgent tasks in the study of his legacy. So the purpose of the article is a generalization of the leading trends in the study of the creative heritage of M. Korduba in the historiography of the XX – beginning of XXI century.

It has been found that the first attempts of the characteristics of M. Korduba's scientific activity were made by the members of Ukrainian historiographical process during the first third of the XX century. The observations in respect of the characteristics of the scientist's historiographical discourse are contained in the review of the scientist's works. A new stage in understanding of the heritage of M. Korduba began after his death in 1947. It is indicated that the name of the scientist was stigmatized in the Soviet Union and his legacy was proscribed. Scientific understanding of the works of M. Korduba was concentrated in scientific centers of the Diaspora. It has been found that the lack of the source base necessary for understanding of the phenomenon of M. Korduba was the objective problem for diaspora researchers. Despite this, numerous attempts to enrich the source foundation of Korduba studies, to reflect over the diverse heritage of Ukrainianist, were revealed. A new stage in the study of heritage of M. Korduba has begun in the late 80's – early 90's of the XX century. It has been found that the appearance of publications, which reconstructed key subjects of his intellectual biography, was the reaction to the massive interest to the legacy of the scientist.

In the end, the richness of discourse of Korduba studies in the historiography of the XX–XXI century has been marked. Quantitative domination of the works of recent decades has been specified. The presence of substantial analytical papers on the focal points of M. Korduba's heritage has been found. The top-priority historiographical tasks of the biographical (primarily, the scientist's work during the First and Second World Wars) and exploratory character (eg, historiographical, and archeographical components of the scientific heritage) have been defined. It has been concluded that their implementation will enable the creation of intellectual biography of M. Korduba.

Keywords: Myron Korduba, Korduba studies, creative heritage, intellectual biography, Ukrainian historiography.

Надійшла до редакції 20. 11. 2016
Затверджена до друку 05. 12. 2016